

گزارشی از اجرای
طرح خوداتکایی در
مدرسه شبانه‌روزی
المهدی (عج) تلمادره

جلوتر از بخش نامه‌ها

سعیده باقری

عکاس: محمدجواد مهرپور

مدرسه حضور دارد. برنامه‌هایم را با او هماهنگ کرده بودم. با توجه به دوری راه، از اینکه زود رسیده بودیم، تعجب کرد. به گرمی از ما استقبال کردند و دعوت کردند در دفتر مدرسه گفت‌وگو کنیم. بعد از گپ و گفتی نیم‌ساعته، به دیدن بخش‌های مختلف مدرسه رفتیم. ساختمان خوابگاه، با پرده‌هایی که پشت پنجره‌ها آویخته بودند، همراه با فضای سبز شاداب و سرزنده، بیان‌گر این واقعیت بود که اینجا با بسیاری از مدرسه‌هایی که دیده‌ایم و می‌شناسیم فرق دارد.

یکی از هدف‌های آقای محمدی این است که دانش‌آموزان مدرسه مهارت‌های موردنیاز زندگی در روستا را آموزش ببینند. نگرانی بزرگ او کاهش جمعیت روستایی کشور و بدتر از آن فراموش شدن مهارت‌های زندگی در روستا در اثر ورود امکانات شهری به روستاست. در دهه هفتاد، مدرسه ۳۰۰ دانش‌آموز داشته است و در دهه هشتاد جمعیت دانش‌آموزان به حدود ۱۵۰ نفر رسیده است. متأسفانه، در سال تحصیلی جاری، فقط حدود ۵۰ دانش‌آموز در این مدرسه حضور دارند. متأسفانه همین تعداد اندک هم دیگر مهارت‌های موردنیاز زندگی روستایی را ندارند. سبک زندگی روستاییان منطقه تغییر کرده است، به شکلی که ماست و لبنیات را از فروشگاه تهیه می‌کنند. دیگر اقتصاد خانواده‌های روستایی بر تولید مبتنی نیست.

این دغدغه‌ها باعث شده است آقای محمدی با وجود امکان انتقال به شهر، در روستا بماند و مهارت‌ها و انگیزه‌های لازم برای زندگی در روستا را بین دانش‌آموزان خود تقویت کند.

آقای معصومی، معاون مدرسه، که از اهالی روستاهای اطراف است،

آقای محمدی از سال ۷۶ تا ۸۹ که مدیریت مدرسه شبانه‌روزی المهدی (عج) را پذیرفته، معلم فیزیک همین منطقه بوده است. ابتدا قصد ادامه تحصیل در رشته فیزیک را داشته، اما به دلیل نیاز منطقه به دبیر فیزیک، نتوانسته است به شهری که در دانشگاه آنجا پذیرفته شده بوده برود. ماندن در منطقه دغدغه‌های او را تغییر داده و او را در روستا ماندگار کرده است. البته بعدها در رشته نجوم ادامه تحصیل داده است و گاهی اردوهای رصد شبانه برای دانش‌آموزان برگزار می‌کند. موقعیت روستا و دور بودن از آلودگی نوری شهرها هم جذابیت منطقه را برای او بیشتر کرده است. در سال‌های تدریس هم این دغدغه را داشته است که از فضای مدرسه استفاده بهینه شود. بعد از پذیرفتن مدیریت مدرسه، ابتدا با کمک سازمان‌های مردم‌نهاد فعال در حوزه جنگل‌داری، تعدادی نهال تهیه کرده و در مدرسه کاشته است. در کنار آن، کاشت صیفی و بعد از آن پرورش مرغ و خروس را آغاز کرده است تا دانش‌آموزان در خوابگاه از تغذیه سالم برخوردار باشند.

روز سه‌شنبه ۱۲ تیر ۹۷، صبح زود، از بابل‌سر به سمت منطقه چهاردانگه حرکت کردیم. پس از سه ساعت گذر از جاده‌های زیبای استان مازندران، حدود ساعت ۸:۳۰ وارد مدرسه شبانه‌روزی المهدی (عج) واقع در روستای تلمادره شدیم. نیم‌ساعت آخر مسیر، دیگر از کوه‌های پوشیده از درخت خبری نبود و اقلیم منطقه بیشتر به اقلیم استان سمنان شباهت داشت. از قبل با آقای محمدی، مدیر مدرسه، صحبت کرده بودم و می‌دانستم در طول تابستان هم، روزهای دوشنبه و سه‌شنبه در

حیف است که خاک حاصلخیز مازندران در مدرسه‌ها بی‌استفاده بماند، درحالی که می‌تواند علاوه بر محصولات کشاورزی، میوه شیرینی چون تربیت و مهارت‌آموزی نسل آینده را هم در خود پرورش دهد. البته از سختی‌های کار هم می‌گوید و اینکه در تابستان هم ناچار است در مدرسه بماند. از نظر او، نهال‌ها مانند کودکان به مراقبت و توجه نیاز دارند.

در طول تابستان هم دوشنبه تا چهارشنبه هر هفته مدیر و معلمان در مدرسه حضور می‌یابند و به درختان رسیدگی می‌کنند. دانش‌آموزان هم در این فعالیت مشارکت می‌کنند. آقای محمدی قبل از همه خودش دست‌به‌کار می‌شود. هیچ کس را ملزم به کار نمی‌کند، اما وقتی مدیر مدرسه بیل به دست می‌گیرد، بقیه هم دست‌به‌کار می‌شوند.

به همراه آقای محمدی و همکارانشان آقای واعظی معاون

آموزشی و آقای موسوی معاون پرورشی، به دیدن محوطه مدرسه رفتیم. قسمت‌های ساختمانی

مدرسه شبیه مدرسه‌های دیگر بود، اما

حیاط یادآور خانه‌های روستایی شمالی بود. در بخشی از حیاط، مرغ و خروس

و جوجه‌ها دور و بر لانه‌شان آزادانه

گشت‌و‌گذار می‌کردند. قسمت‌های

دیگر هم هرکدام کارکرد خود

را داشتند. در مجموع، از حدود

۱۵۰۰۰ مترمربع از زمین این

مدرسه برای کشاورزی و باغداری

بهره‌برداری شده است. بخشی از آن

را نهال‌های آلبالو و سیب و میوه‌های

دیگر کاشته‌اند و بخشی هم به کاشت

محصولات صیفی مانند خیار و گوجه‌فرنگی

و لوبیا اختصاص یافته است. نکته قابل ذکر این

است که در تولید محصولات، به ارگانیک بودن آن‌ها

هم توجه ویژه می‌شود، زیرا تغذیه سالم دانش‌آموزان اولین

هدف این فعالیت‌ها بوده است. کارگاه گلاب‌گیری

هم چند سالی است در اتاقی در پشت

ساختمان فعال شده است. به این

ترتیب، عطر گل‌های محوطه، پس

از زیباسازی مدرسه در فصل

رویش، ماندگار می‌شود.

مهمان‌نوازی اهالی این

مدرسه خانه روستایی با

عطر گلاب و سبزی‌های

معطر کوهی تا تهران همراه

ماست و در مقابل، دل

ما می‌ماند پیش آن همه

سرسبزی و زیبایی مدرسه و

صفا و خلوص اهالی‌اش.

به شدت نگران است. در روستای محل زندگی او، در گذشته، صد هزار رأس گوسفند نگهداری می‌شده است، اما در حال حاضر فقط در حدود چهار هزار رأس گوسفند دارند که نشان از افت فعالیت تولیدی روستا دارد. دغدغه مشترک او و آقای محمدی زنده نگه‌داشتن سبک زندگی روستایی است. سال گذشته، در مدرسه از حدود ۲۰۰ قطعه مرغ محلی نگهداری کرده‌اند که درآمد خالص حاصل از فروش تخم‌مرغ مازاد بر مصرف مدرسه، حدود هفتصد هزار تومن بوده است.

از سال ۹۰ تاکنون، بیشتر مواد غذایی موردنیاز خوابگاه، به جز گوشت، در خود مدرسه تولید می‌شود.

هزینه خرید گوشت هم از محل فروش تولیدات دیگر، مانند مرغ محلی و گلاب تأمین می‌شود. حتی جاروهایی که برای

نظافت مدرسه استفاده می‌شوند، تولید خودشان است. یکی از معلمان که مهارت این کار را دارد، در گوشه‌ای از زمین مدرسه،

جارو کاشته و جاروبافی را به دانش‌آموزان آموزش داده است. آقای محمدی می‌گوید، «تأمین هزینه‌های جاری مدرسه

و خوابگاه، با توجه به کمبود بودجه و اینکه در حال حاضر هم مدرسه بابت هزینه سوخت بدهکار است، بدون چنین

فعالیت‌هایی غیرممکن است.» البته هدف اصلی او همان آموزش مهارت‌های ضروری

به دانش‌آموزان است. او با به کار بردن لفظ «طرح خوداتکایی» مخالف است. از نظر او،

مدرسه نهاد تعلیم‌وتربیت است و برای تربیت جوانان باید بودجه اختصاص

داد. بنابراین، نباید توقع داشت

مدرسه‌ها به لحاظ اقتصادی خوداتکا باشند. با این حال،

او منتظر بخش‌نامه‌ها نم‌انده است؛ بخش‌نامه مربوط به این

طرح در سال ۹۳ به مدرسه ابلاغ شده است، درحالی که او

چهار سال زودتر در این راه گام گذاشته بود. از نظر آقای محمدی